

Поліські гостини

Чудель: життя у

Староста села Чудель Роман Тишков розповідає, що село зустріло 24 лютого без паніки. В перші дні відразу створили добровольче формування, організували чергування на блокпостах, розгорнули волонтерський центр:

- 20 жителів уже на фронті. П'ять чоловік із села, і я в їх числі, підписали контракт із територіальною обороною, небадужі жителі підключилися до волонтерського руху. Тобто біда нас не розламала, а об'єднала. Хоча, відверто кажучи, зараз уже люди трохи розслабилися. Буває, навіть телефонують і просять зробити сирену тихіше, щоб тиск не підвищувався.

Роман Тишков каже, що наразі основний акцент у роботі старости – благоустрій села. Однак усі проєкти, пов'язані з капітальними видатками, призупинені:

- Грейдеруємо дороги, облагороджуємо кладовище, вже майже повністю обгородили наш новий парк. Чи вплинула війна на наші плани розвитку? Звичайно. Найперше це стосується будівництва дороги від села Чудель до Кам'яне-Случанського та нової амбулаторії. Ми вже двічі роз-

Староста села Роман ТИШКОВ.

робляли проєкт медзакладу. У нашому селі проживає 2 тисячі 845 людей, тому очікується амбулаторія потрібна. Спочатку фінансування мали отримати від Світового банку, а потім завдяки реформі системи охорони здоров'я. Ціна питання 5 мільйонів гривень. Гроші відносно невеликі, але прийшла війна... Держжава такі проєкти не фінансує, а розраховувати на інвестора теж не варто. З дорогою аналогічна ситуація. Не можу не згадати й про наш міст через річку Случ. Цю понтонну переправу ще 20 років тому поставили. Вона в аварійному стані. Нещодавно був трагічний випадок. Але домогтися фінансування для будівництва нового мосту навіть у мирний час було складно. Тільки на проєкт потрібно півтора мільйона гривень, загальна ж вартість робіт становить майже сто тисяч доларів. У села та й у всій громаді таких грошей немає.

Попри складне економічне становище поточні проблеми села вирішуємо. До війни поблизу сільського клубу побудували новий дитячий майданчик, облаштували зупинки, висадили понад 70 дерев у парку, зробили тренажерний зал. Його можуть відвідувати всі охочі.

- Я починав свою кар'єру з посади головного спеціаліста відділу молоді та спорту колишньої сільської ради, - продовжує Роман Тишков. - Відтак

і зараз, уже на посаді старости, намагаюсь, аби молодь у селі долучилася до здорового способу життя. Тому вхід у тренажерний зал у нас безкоштовний. Також організуємо турніри з футболу, адже командний дух і фізична розрядка необхідні в такий час.

Крім того, у селі активно борються із самогонарінням. Роман Тишков розповідає, що багато жителів проявили правильну громадянську позицію й самі надавали адреси «точок»:

- Бували навіть випадки, коли офіцер громади з членами добровольчого формування вилили більше 1000 літрів браги. І це лише на одній «точці». Тобто можете уявити, які масштаби виробництва на 2800 населення. Добре, що нарешті люди зрозуміли, яка це біда, й відразу повідомляють про нових ділків.

Також у нас жителі активно працюють і на волонтерському фронті. З перших днів війни в місцевому клубі розгорнули штаб, де плели сітки, приймали, формували та відправляли гуманітарні вантажі в постраждалі регіони України та бійцям на фронт.

Люди несли все: продукти харчування, засоби гігієни, одяг, гроші. Ми за цей період уже відправили солдатам на фронт п'ять тепловізорів, тонни тушкованої продукції. Нашим

хлопцям на кордоні передали УАЗ. Регулярно співпрацюємо з місією «Братерство без кордонів», яка надає просто колосальну підтримку. Буквально сьогодні голова тергромади Сергій Опалько вже втретє повіз гуманітарну допомогу в Донецьку область солдатам із нашого села. Також приймаємо переселенців. Наразі в нас офіційно зареєстровано й проживає 51 внутрішньо переміщена особа. Це люди з Донецької, Херсонської, Запорізької областей. Всю допомогу, передбачену державою, їм надаємо, й, звичайно, жителі теж забезпечують усім необхідним.

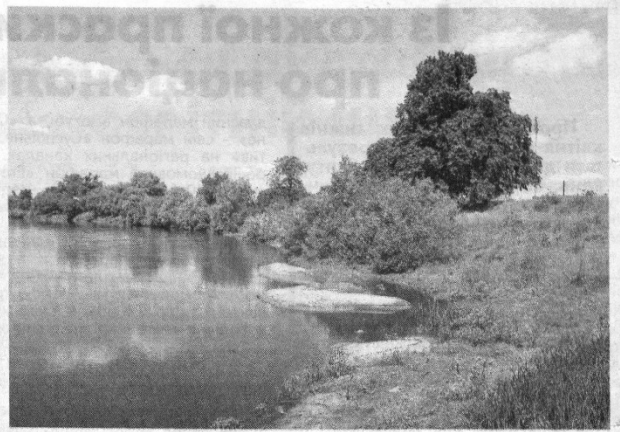
Розвантажувальні жилети замість сценічних костюмів

Художня керівниця Чудельського клубу Тамара Єленець - справжня гордість села. Жінка славиться неповторним виконанням народних пісень і власноруч створеними шедеврами. Пані Тамара може слести, зв'язати, вишити буквально все. Своїми виробами вона повністю укомплектувала сільський клуб. Нещодавно ж рукодільниця перекваліфікувалася на пошиття розвантажувальних жилетів для військових:

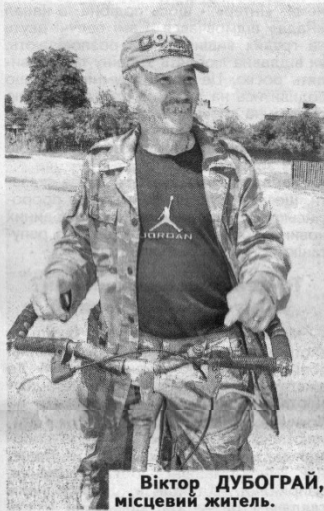
Художня керівниця сільського клубу Тамара ЄЛЕНЕЦЬ.

мирному селі в умовах війни

«Після деокупації відвідаю рідну Херсонщину»

Віктор ДУБОГРАЙ, місцевий житель.

- Це неважко. Староста приніс зразок і я швидко зрозуміла, що потрібно робити. Мені дають матеріали, тож прямо тут, у клубі, на власній машинці працюю. Вже виготовила приблизно 40 штук. Якщо буде замовлення - зроблю ще, адже якщо твоя справа корисна, то втоми немає.

Тамара Єленець шиє з дитинства. Навіть власноруч пошила сукню на випускний. А ще жінка вміє грати на баяні та з творчим колективом регулярно виконує патріотичні пісні, бо так працюється краще:

- Пісня завжди допомагає в роботі. Щойно почалася війна, багато людей прийшли в клуб волонтерити. Ми готували, плели сітки, укомплектовували продовольчі пакети, співаючи. Під пісню все виходить. Тому люди мають натхнення працювати ще більше, а на душі замість смутку з'являється надія.

Віктор Дубограй уже понад 25 років проживає в Чудлі. Чоловік родом із Херсонської області. Каже, на малій Батьківщині востаннє був 10 років тому, однак від родичів регулярно отримує тривожні новини про життя під окупацією:

- Росіяни там хочуть створити чергову псевдореспубліку, а люди проти, то вони або залякують населення, або задобрюють різною гуманітарною допомогою. Впевнений, що нічого в них не вийде. Бо всі знають - це шлях у нікуди.

Моя сестра проживає поблизу Скадовська. Вона розповідає, що окупанти зерно ешелонами вивозять. Усі запаси, які агропідприємства мали на посівну, уже ревізували. Знаю, що є патріоти, котрі могли б цьому протидіяти, але ж немає жодної підтримки. Наші військові всі відступили, а росіяни там вибудували серйозну оборону. Але нічого - деокупуємо й тоді точно відвідаю рідну Херсонщину.

Фермер Олександр ХОМИЧ.

Головна проблема - дефіцит пального

- Була пандемія - фермери на полі, тепер війна - й ми теж на полі, - каже відомий чудельський аграрій Олек-

сандр Хомич. Чоловік утримує приблизно 100 гектарів полів. Вирощує пшеницю, ячмінь, кукурудзу, сою. Також донедавна мав поле амаранту: - Рослина класна, продукція просто шикарна (оля, крупи, чай), а ось переробка не налаштована. Тому її вирощувати їй не вигідно. Зосередився на більш традиційних культурах.

Фермер зізнається, що з початком війни вагався - розпочинати посівну чи ні. Зрештою, вирішив ризикнути: - Ніхто ж не знав, як воно буде. Але подумав, якщо не засадити поле, то зерно точно пропаде на складі.

За словами Олександра, для потреб його господарства потрібно на добу майже 300 літрів дизпалива. Якщо ж пального немає, то вся робота зупиняється. До того ж значно зростає й витрати:

- Шукаємо, де заправитися, на всіх АЗС, до яких можемо доїхати. Десь 20 літрів дають, десь 30. Буває, сто. Тому й працюємо з переборами. Сьогодні техніка виїхала, завтра-післязавтра вже стоїть. Крім того, ціни вирости втричі. Отже, і мої витрати теж так само збільшилися. А ось ціни на зернові - ні. Зараз, щоб говорити про якусь рентабельність, потрібно,

аби вартість зерна зросла щонайменше на 10%.

Ціни підвищилися й на добриво. Через це фермер скоротив норму їх внесення. Відтак очікує втрати під час жив:

- Рівно на половину даємо менше добрив. Це означає, що вже щось не доберемо. Плюс є природний фактор. Найімовірніше, озима буде слабенька, адже осінь була суха й весною теж мало дощів падало. Це не геть біда, але результат уже не найкращий. Приємно, що отримали вперше за 5 років від держави насіння кукурудзи - 15 мішків. Мало, але вже хоч щось. Тим більше, іншої підтримки ніколи й не було.

Попри всі складнощі Олександр не розчарується й продовжує дбати про продовольчу безпеку країни. Каже, крім фермерів, цю роботу ніхто не виконує:

- Зараз про якісь плани розвитку навіть говорити не буду, хоча б на окупність вийти. Але навіть у такій складній ситуації мусимо працювати. Інших варіантів немає. Хто, як не ми?

**Вадим НОВАК.
Фото Василя СОСЮКА.**

